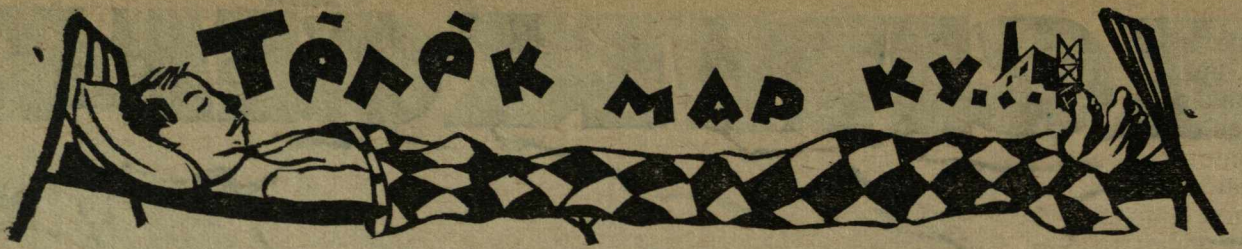

ЖСИЖСИЖ

ТЁНЪЕРЕ ПУЛМАН АНЖЁЛСЕМ КАЛАСНИ.

- Ваксаша́нах марске на́сал христос. Сурсёр иртни 2 сехет иртрё Ё́рлеймерё.
- Ирѣ́ен ла́рсан та кунта нимён те тухас сун. Ка́сал Ё́рлесси пулас сун.
- Мёншён а́пла?
- Непрерывкнѣ́ (паттисёр ёс ерни) пётерсе хунѣ́.

...Ир. Вăхăт пĕр сакăр сехет патнелле. Ретаксине вăскатăп. Росă Ыжсемпург урамĕнчен Канаш урамнелле пăрăнса „Сопор тăвĕ“ çине улăхрăм. 15-мĕш номерлĕ суртăн крылтуси патне ситрĕм те—пат! ҫарăнтăм. Алăк çинче хут татки çакăнса тăрайт:—„Ретакси кунта мар...“

Телĕнтĕм... Как кунта мар? Аста тата? Ёнер сес кунтаҫҫёске? Мёне пелтерет ку?

Ик-виç хут вуласа тухрăм пёзёк пелтерёве. Тен, йăнăш вуларăм пулĕ, тетёп. Çук, йăнăш мар... Ним мар—ҫавашлах сырнă, аяланмалла. Куçлах витёр кураймастăпи, тесе куçлахă хывса вулатăп... Пур-пёрах тулки пулмарё. Ретакси çук!

Нимĕн тума пелмесёр темісе минут татăм. Тен татах та тăраттамҫҫё-и те, сторăш Тимахви пырса тăҫё. Ёнерхинчен каштах ваталнă пек...

— Мён тунсахла са таран?—терё вăл, кукаҫ ҫё-лёмне паккаттарса.

— А так ват, тăратăп,—терём.—Çак пелтерё мёнле йапала вăл? Йе?

Тимахви шăл витёр кулса йаҫё.

— Е-е, ав мёншён сенксе тăратан есё... Ретакси тупаймастăни-м? Ата хампа,—терё.

— Аста?—ыйтрам епё.

— Ситсен куран. Ата, ут.

Урама тухрамăр. Кăшт кайсанах Тимахви:

— Авă, пăх,—терё, турҫка манерлёрех аллипе сылтăмалла кăтартса.—Курагни? Çав, пысăкки... ретакси.

Çуç-пуç йăлт тăрса карё. Умра—темён пысăккёш илемлĕ сурт. Хресчен суртенчен пёртте кайа мар. Телённи-мёнёпе мёнле ҫупса ситнине те астумас-тăп. Мрамартан тунă картлашкасем тăрăх вăштах хăпарса карăм иккёмёш йатташа...

Кăритор. Ик йенёпе—пўлемсем. Пёр алăкне уç-рăм—„Канаш“ ретактарё ларайт. Теприне уçрăм—секреттар... Виçсемёш алăка уçса пăхсан йăван Муҫин сарлака сăмси куранҫё, таваттамёшенче—Ваçанка пётём ҫунтан поетсемпе тавлашайт... Кай-сан-кайсан „Çамрăк колхознёке“ ситсе кётём... Мана вăҫҫи те сётел пур мён унта. Йăпăр-йăпăр кёрсе лартăм та, саметкăсем турлетме тытăнтăм.

Виç сехет ситрё. Ретакси сотрутникёсем пёрерён-икшерён тухса кайма пуçларёҫ. Епё те сăмса çине куçлахă улантартăм та, Канаш урамёпе пуçа ҫиксе анаталла танккарăм.

— Ҫавашкино фотокрафийёнчен иртсен пёр арттис тёл пулҫё.

— Тăрха, Леун,—терё.—Ҫёлём турттар.

— На, турт,—терём.—Саншăн пёр „Пушкă“ шел мар... Анҫах... темён ҫухлĕ ухтарсан та, кăсйесен-че виçё плок-нотсёр пуçне нимён те тупаймарăм.

— Винават,—терём.—Пирус пётнĕ.

— Ата, кёрсе илер,—терё, арттис.

— Аста „кёрсе“ илер? Çывăхра лапка çук вёт, ылотҫăте каймалла?

— Ма плошҫёте? ЫУМ'а ма кеместён?

— Мёнле ҫума?—телёнтём еп.—Шупашкара ҫума ҫирё килсе ленкмен пулёске?

Арттис сăмсаран шак! тутарҫё.

— Ыпертерех калаҫ! Ыума ҫирё çинчен калаҫ-мастăп епё, „Ҫувашки Универсальни Макашан“ çинчен! Кёскетнĕ йат—ЫУМ! Авă—пăх, нивушлĕ курмастăн?

Пăхрăм та... ай-пай-пай! Унта-кунта кантар вăр-ри ҫорт воҫми! Темён, темён пысăккёш сурт йă-танса ларайт.

Урла, хура тимёр çине меттарла саспаллисемпе „Чувашкий Универсальный Магазин“ тесе сырнă. Таврара халăх, халăх йăшăлтатайт...

— Ата кайса илер еппин пёрер „Пушкă“,—терём те арттиса, халăх хушшинелле кёрсе кайса сухал-тамăр.

Плошҫăтри «хёрлĕ хапха» патнех ситсеттём... сасартăк хуҫама карҫăкё патне сыру сырса хатёр-лени аса килҫё.

— Маркă илмелле!

Сылтамалла пăрăнтăм та, плошҫёт урлах утрам. Анҫах виç-тават меттар кайсанах:

— Пак! пак-пак!—турё темскер.—Пак! Пак! Пăх-рăм—пёр вунă автомопил, автопус сёмёрттерсе пыраҫҫё. Аран-аран айккалла сиксе йултам.

— Ситрём хашкакаласа пушта. Ситрём те... палт! кайалла сикрём.

— «Пуштă кунта мар...» тесе сырса сапнă.

— А аста?—тесе ыйтрам иртсе пыракан пёр ҫынтан. Леш ман çине тă-н-н... пăхрё те, сылтă-малла кăтартрё.

Хăраса каймалла... Темён, темён пысăккёш сурт. «Дом связи» тесе сырса сапнă ылттан саспалли-семпе. Патне ситсен тårнелле пăхрăм та кепкă кайалла таталсах анҫё...

— Тумлан хăвартрах, услак, пилёк сехет иртрё вёт!—терё арăм каçалла сулансан.

— Ма?

— Ара, калаçакан кино курма кайас теместни-м?

— ???

Куç ҫутах сямка çине сиксе тухаҫҫё. Тёлёкре марши, тесе хама хам лармалли ырантан ҫепётсе пăхрăм. Çук, сывармастăп иккен...

— Ъасрах, ҫасрах,—хăвалайт арăм.

Тумлантам та, тухса утрамăр.

— Аста?—тетёп.

— Мён аста?

— Калаçакан кино.

— Хресчен сурҫёпе хирёс...

...Ситрёмёр. Ъанах,—Атăл хёрринче темён пы-сăкёш сурт.

Халăх—хурт пек йăшăлтатайт. Иртме те çук. Пи-лет сутакан кассă патне аран-аран хёсенкелесе тухрамăр.

Пёр свонок пулҫё. Унтан тата...

Кёрсе лартамар. Еп умах пек урлă-пирлă пăхса кăна ларатăп. Пайан кунепех тĕлĕнмелли тупанса пырĕ те ара...

— Ыанкар-ыанкар-р...— турĕ виççĕмĕш свонок. Унтан çап-çутă салра пăр! тĕттĕм пулса ларĕ те экран çине шурă саспалисем сиксе тухрĕç:

— План великих работ... Звуковой кино-фильм. советского производства...

Ех, самана-а! Крути, Каврила!

Ыаплă савăтсем... Электросантисем... Совхозсем, колхозсем... Çĕнĕ йăла, материалисла мировосрени!..

Кĕç экран çине револуцис çулпуçсем сиксе тухрĕç; Куйпышшĕв, Йарославски, Путоный... Самасем каласçĕ... Халăх, халăх йăвана!.. Унтан— мусăк йанрат!..

Пĕр сывламасăр курса, итлесе ларатăп... Ыутă, Ыутă! Мĕн-мĕн тумасĕ пулă çак çĕр çинчи етем! Акă—Куйпышшĕв каласа пĕтернĕ хыçсан экран çинчи рапортисем:

— Урр-ра-а!—тесе çухăрса йафĕç.

Кино-театрта ларакансем те ытаймарĕç, экран çинчи хаваслăх ун çине те куçрĕ пулас.

— Урра-а!—çухăрса йафĕ халăх, алă супса.— Урра-а!—Сывă пултăр петгилеткă!..

Хам мĕн тунине пĕлмесĕр—епĕ тĕрех сак çине сиксе татăм та, никамран хытă кашкарса йатăм...

— Урр-а! Урр-а!

— Сывă пултăр парттин тĕп çулиĕрĕ!

— Урра-а...

*
**

...Айакран такам темиçе хутчен хыпкăппа хĕс-тернĕ пек ыпĕтрĕ.

Çывăраканскер—варантам карам...

Арăм кулса тарат!..

— Мĕн пит хытă çухăрма тытăнтан?—Кампа çапса? Йе митĕнка токлат турăним?—тет.

Ех, ысти макăрас килсе карĕ. Çаканта каласа кăтартнине епĕ пĕтĕмпех тĕлĕкре курнă иккен...

Кашине „Канашра“ Шупашкарта пулмалли çĕнĕ строителствă пирки статйа вуланăфĕ те... тĕлĕкре вĕсех курăннă, мур... Асаннă çуртсем халă çукха вĕсем, вĕсене çак кунсенче тумă тытăнаççĕ. Ку-сем кăна мар, пит те нумай çуртсем тумă тытăнаççĕ... 1932-мĕш çул патне вĕсем шатах пулса ытисçĕ.

— Нта-а... Тĕлĕк, ыорт воçми.. Тĕлĕнмелле. Хоҫта... тĕлĕнмеллийех те çук! Тĕлĕкре курнисем вĕсем пурте пулаççĕ вĕг,—терĕм те, апатланкаласа тула тухрам.

Тулта—çуркунне.

Хĕвел хĕртет... Кайăксем йурлаççĕ... Лерен, хула варринчен камĕншĕксем шакканисем илтенеççĕ...

Строителствă пуçланнă.

Леонит Акаккăв.

ВОЛОНИТТА ЙĂВИ.

— Ай-а-ай!!! Краву-ул!

— Итлеха, Кĕркури, кам ара вăл кравул кашкарат?

— Иккасси варман хуçалăх пуçлăхĕ.

— Хутсем айне пулнă, ыаваланса та тухаймасĕ. Хăш пĕрине çĕтсе, хăш пĕрине сухатса пĕтернĕ.

Хушăран хай çапах та майрине—„Нинă!“ тесе кашкарса илет. Айала пулса вилсех кайасран çав шикленетех ĕнтĕ.

А.

КУРАКПА ПЎРОКРАТ.

Суракине хатĕррине тĕрĕслемелли смоттар хăш районсенче пит йапăх иртет.

Курак. Ка-ак? Ка-ак? Как?

Пўрократ. Ыфу, шуйттан куракĕ!

Курак. Ка-ак? Как?

Пўрократ. Никкак! Сан мĕн ĕç пур пирĕн смоттар мĕнле иртниел!..

Сәмәрт сәски сурәлсәң

Сәмәрт сәски сурәлнә, улахсем симәс ситтипе витеңнә, кайаксем дөвәлтетя, Мишшапа Клавти дөрисем йурату хаваслахәпе карт-карт тапса кимн-сем каланә,—пөрин (Мишшан) суркуннехи кимәна, теприн—„Боже царя храни“.

— Пөтәм дөререн йурататәп сана, Клавти!—тенә сәмрәк Мишша.—Санан сахартан тунә тутуна кунән-сөрән зуптума хатәр.

— Ех, Мишша! Зуптавассине кайран та зупта-ван. Малтан комсомолтан тух, тенә сәмрәк пике унан комсомол шухашла пусәнзи сүсәсене сәмсе аллисемпе аңашласа.

— Халә епә комсомоләс. Каштах тахтасан партияе кәрсе җән-җән коммунист пулатәп, оплортунис мар. Вара лишентсә пулнә асусене те усал-тәсәл-тен сыхласа тама пултарәп...

— Пысак ыраңта әслекен пулатәни, тенә хөрән 15 сұл тултарса 16 сұла кайнә сасси.

— У-у! Саншан аслә камиссарән аслә помошнәкә пулма хатәр.

— Ах, тенә хөр саврака кавак куәсене ури патне йарса. Йуратнә аттепе каласса пәхмалла пулат. Киләшәши вәл епә комсомол арамә пуласипе?

Сәмрәк Мишша хайән сәретҗакла аллипе сәмрәк пикен сашиттәҗнәйла аллине җәмәртаса илсе җылайтәҗән тытса тәҗә. Унтан икә дөре пәр пек тапса, Клавтин ашшәне хайсем мәшәрланаси сінҗән тәнлантарса пама карәс.

Икә җун Саккаса кайма ирәк ыйтнине хирәс Клавтин ашшә мәнле сәмахсем каланине истори пәлет пулә те, епәр пәлейместпәр. Анҗах Микулай Степпантәҗә (Клавти ашшә) патәнҗән тухсан, хапха аләк патәнҗә сәмрәк йәкәт пәр пилләк минута йа-хан сәмси шәтакәсене пөтәм вайран җаваласа тә-нине пәлетпәр. Сәмса сунаттисем хыйпанса кәйас-ран та шикленмен вәл ун җухне. Дөри унан Клав-тисен пүртне тәрса йулнә пулнә, хай, кәлеткине йәтса, килнелле утнә... Сотсиалисәм строиттәлствин 5 сұллах планә сінҗән шухашламан вәл сәв вәхәт-ра, хайән 5 сұлхи планән пирвайхи сүләнҗә мә-шәрланма май килменни сінҗән шухашланә.

Су пулнә, кәр пулнә, хәл тапранса кайнә.

— Каңал хәл ашә пулҗә, теҗсә колхоса кәнә җу-хәнсемпе вәтамсем.

Клавтин ашшә—Микулай Степпантәҗә хәл ашә пулнипе киләшмест — пит сивә пулҗә кә-сәл хәл, тет. Уншан совет сәнталәкә пит сивә пул-нә кәсәл—пөтәм пурләхне унәнне туртса илсе кол-хоса панә. Сивә, сивә, пит сивә совет сәнталәкә кулаксемшән.

Сотсиалисәмшән тәрәшакан Мишша та сивәрен хәракан пулнә. Йункштурм тумтирә сийән ашә кәрәк таханса йалсовета пынә вәл пәр хәллехи сивә кун.

— Епә, тет, комунисәмшән сунатәп, сәвәнпа Па-раннәккәв лишентсә, йалтан кәларса йанәскере, сотсиалисәм тума хамәр йала күрес, тетәп.

— Унсәрәнах сотсиалисәм тәвәпәр, тенә йалсо-ветрисентән пәри.

— Унсәрән тума май пулә те, хәрәсәр тума май килмест.

— Мәншән? Хәрә вәт лишенткә хисепәнҗә тә-раҗсә.

— Тупата турәшән лишенткә теме пултарай-мастпәр аңа. Ара вәл 17 сұлта сәс. 17 сұлхисене лишит тума йурамасә, мәншән тесен, вәсем каҗ-җа илме кирлә пуласәсә.

— Кам илә лишентсә хәрне?

— Епә аңа утма пусланәранпах сотсиалисәм строиттәлствин 5 сұллах планәпе паллаштарса үс-терсе 17 сұла ситертәм. Комунисәм сүләнҗә кайма вәрендсе пытам.

— Ну?

— Тутинҗән җәмпапәлт! туса илес умән кирек-хәсан та сәв зуптавас йәлана ун умәнҗә пөтәмпех критәклесе хураттәмтәҗә. Вәл йәла мәнтен тухнине маркәсисла аналәс туса паратәпҗә, еппин.

— Ну?

— Зуптунә хысәң: епә сана, хөрәм, зуптурәм, анҗах есә ан ман, зуптавасси вәл виҗсәр сұл ытла Раҗсәй халәхән йунне әмсе пурәннә улпутсенҗән йулнә йәла. Зуптунә урлә сынна тәрләрән җирҗәр йерме пултарат, сәвәнпа есә сынна ан зупту, мана анҗах зупту, тетәп.

— Ну?

— Тата лосәнксемпе паллаштаратәп: «сывә пул-тәр копператси!»—тетәп те җәмпапәлт! зуптуса иле-тәп. Тепре зуптунә җухне: «сүракине халиҗәҗән пулман хастарлахпа иртересси сыв пултәр!»—те-тәп. Виҗсәмәшәнҗә: «кулаксене тәп тавасси сыв пултәр», тетәп. Тәваттәмәшәнҗә: «Пәрлешүре вай!..»

— Ну?

— Зуптавассин клас йенне нихәсан та манман епә...

— Ну?

— Токкумент кирлә мана, справккә!..

— Мәнле справккә?

Сәк каласу пулнә хысәң тепәр ернерен сәмрәк йәкәт Мишша пиншакән комсомол пиләҗә җиксе сүремелли шал йәнҗи кәсийне йаләстәвком панә справккә хуҗә кәрсе ыртнә.

Мартән 20-мәшә. Сүрхи хәвел ашшине пиҗнә йур нимәрә каҗхи сивәпе хытнә. Хытнә йур сийән Миш-ша пырат Вәскаҗ. Ситрә йала. Пәләр сінҗә сә-кәнса тәрәкан уйах йатлә сар хунар сәс курса йулҗә Мишша Микулай Степпантәҗә пүртне кәрсе кайнине.

— Ну? Мәнле?—тесе ыйтаҗ йулашки вәхәтра хәравса тухса кайнә Микулай Степпантәҗә.

— Ан хяра! Справккапа сайавление те РЕК'а йатам. Сайавлени пит вирлэ тухрэ. Ку сайавление сана та сася парса колхоза кёртёс.

— Пит пысак тав сана!

— Ну, ёнтё паратани мана хаван сасясар йулн хёрна?

— Тем тавас?

— Мён мён тумалли пур. Пар ална, Клавти! Атте, пилле хаван сылахля комсомолёспа сылахсар хёрна.

Клавтипе Мишша алисене парса пёрпёрне йулташля салам каласёсё. Ашшё, сасялама пултарайман аллипе, самраак хунсене пиллет. Самрааксен макнитланса кайна тутисем замппалт! туса илесёсё. Тётём тэпкайёнёнён сутти сиксе тухса сётел сине хяпарса лараф...

Вяхата контролсёрех расхот туса пынипе, вёсем сёр кашине те сисеймен. Уйях, никам раскулафёт тумасарах, ликвитатси пулса сёр хысне пытанса ларна.

Ирхи шурампус пионер калстакё пек хёрелсе тухн. Тепёр кун пусланн. Райёставкомра йалсовет паня справккапа Мишша сырн сайавление пурте пёрле пухансах хыттан вуланя.

В президиум Марпосадского РИК'а.

От КСМ Новинской яч. Малинина
Михаила Федоровича.

ЗАЯВЛЕНИЕ.

Настоящим прошу президиум Марпосадского РИК'а разоб-
раться мое заявление в следующем: я, гр-н Малинин с детства,
когда еще не был в комсомоле влюбился в дочь лишенца—
«Клавдию» Баранникова Николая Степановича, за время пре-
бывания в комсомоле я осознал, что я со стороны КСМ о...
иби делаю неправильные, но в силу разгоревшей сильно плот-
ной естественной любви я не сумел набраться силы воли
позабыть дочь лишенца «Клавдию» и решил ее перевоспитать
в духе коммунизма, что безусловно я сумел достичь. Но во
время проводимой кампании ликвидации кулачества как клас-
са, наряду с сплошной коллективизацией деревни Новинской
хозяйство Баранникова Н. С. согласно постановления Марпо-
садского РИК'а из пределов Новинского СИК'а выселили
вместе с родителями и мою любимую Клавдию, что на меня

повлияло весьма печально и я в силу изложенного заявляю,
что разлюбить не могу и посему прошу убедительно президиум
Марпосадского РИК'а войти в мое положение вернуть ее обрат-
но в Новинский СИК, ибо она мною перевоспитана, она не
была и не будет чуждым элементом в совстроительстве, а так-
же она не лишена избирательных прав, так как ей только 17
лет, а как только она будет возвращена обратно в деревню
Новинск, то я снова возьмусь за перевоспитание в духе ком-
мунизма, как свою жену, а посему прошу президиум Марпо-
садского РИК'а войти в мое положение и вернуть мне ее
обратно, еще раз повторяю, что она не является чуждым
элементом в совстроительстве.

Прошу в просьбе моей не отказать.

20/III-30 г.

Проситель МАЛИНИН.

Справка.

Дана настоящая справка гр-ну дер. Новинской, Марпосад-
ского РИК'а ЧАССР, Малинину Михаилу Федоровичу в том,
что действительно имел и им ет любовь с гражданкой Баран-
никовой Клавдией, его любовь была с ней еще и до вступле-
ния в комсомол с детства, что и удостоверяется.

Пред. СИК'а Гаранин.

Секретарь Романов.

19/III-30 г.

Тутисем кулна райёставкомра ларакансен сак
сайавление вуланя бухне. Справкине вуланя бухне
тата хытарах кулна. Темёншён ун бухнех кулна?
Кайран, сайавление справки „Капкара“ сапанса
тухсан, татах кулмалла пулассине аса илмен пул-
малла.

* * *

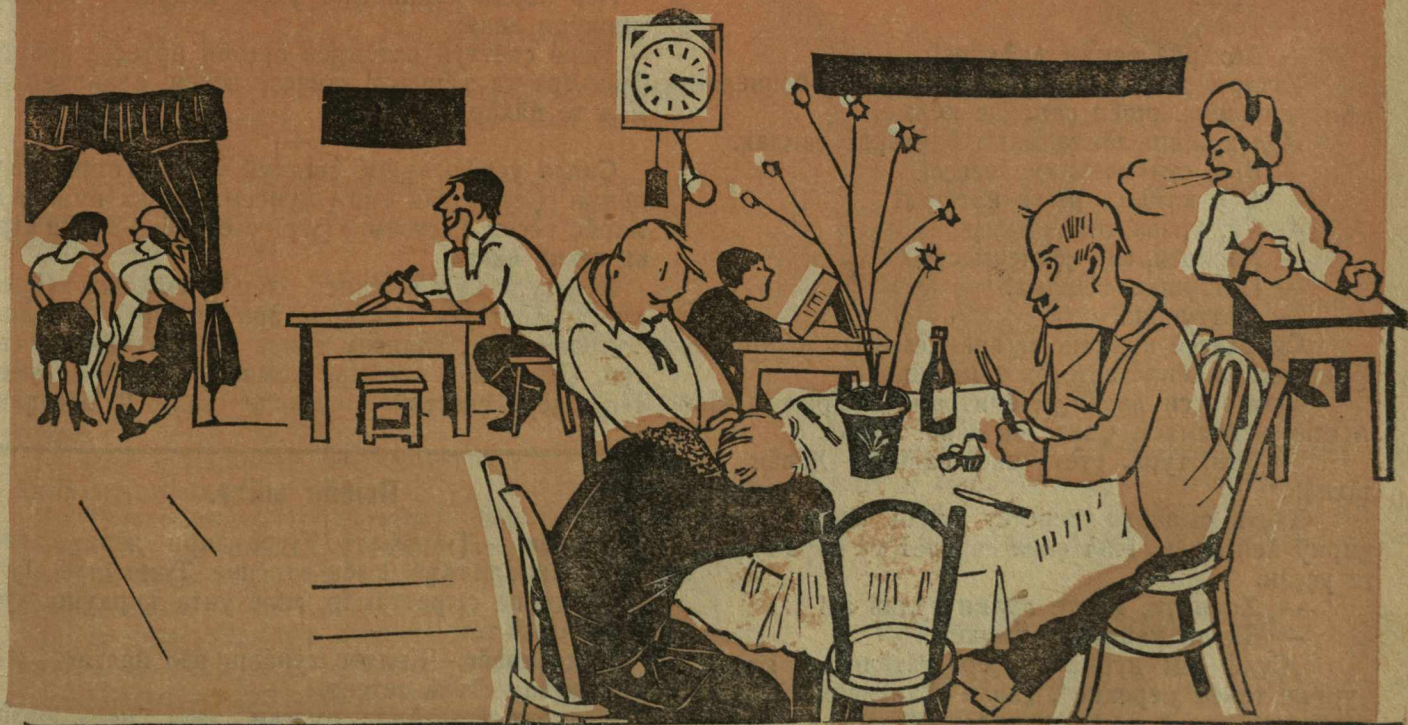
Мишша сурхи ашя кунсенё нумайён кётнё
райёставком ответне пушта лессе парасса. Уй хап-
хин леш (уй) йенне тухса кунсерен темисешер се-
хет тарат вал сула тарях малалла пяхса. Йутенё
карфаксем хайсен пёркеленфёк пифёсене хапка
алак хамисем хушшине фиксе, хёрхенуллён ый-
тасёсё.

— Мёншён хуйхалля таратан ара кунта, азам!
тесёсё.

Мишшя куёсене айалалла йарса тексёмён калат:

— Мён кирлэ, саваншан таратп. Кайах хаван
сулупа, асанне, нимёнле интересля йапала та сук
кунта!..-тет.

Йаван-Музи.

— Ку столовайра апат парасса кётсе выёс вилес пулат... Килтех сисе килмеллефёт те..
— Ситес солранире „Столовай“ тесе сырн выёскине „Том ошитани“ тенипе улаш-
тарма хушялп.

— Тан! Тан! Тан! Тан-танны!—мән җан сас-сийех сасартак вәратрә аша ыйхапа сываракан хал-лаха. Унта та кунта уҗалаҗ те хупнаҗ ырасла хапха.

— Мән пулнаҗ!
— Пушарә астаҗ!
— Йе панта тапанны йалаҗ!
— Кара-у-у-ул!
— Тәнҗе пәтет!

Айхәран вәранна халәх суйахаҗ урамра. Тет-тәм. Нимән курәнмәст умра.

— Пәтетпәр!
— Вилетпәр!
— Самрак сәстеписем турра ененменшәнех пәтмелле пулҗә.

— Ай-йу-у-уй!
— Турән таса амәшә, сәл пир-р-рел!

Урам варринҗе, йур синҗе йәваланса үкәт-лещә курәнман тура амәшне вата карҗаксем. Вә-сенҗен йулмәсчә емертен пәрле пуранса йүтенә вәсен „каҗбисем“.

— Турән таса амәшә, сәл пир-р-р-ре-е!
— Комсомоләссене вәлерсе тухас хамәр ви-лиҗҗен!

— Сав есрелсемшән пәтетпәр пурте.
— Айтар!

Комсомол йаҗҗейкки сәкреттарән килә йен-нелле җупрәс тават-пиләк вай-питти маттурсем. Саклатса туртмәшкән йәтнә хайсем тимәр пакурсем.

— Тан! Тан! Тан! Тан! Танны!—вәсәмсәр йан-тараҗ йалан сүлти-кассинҗе мән җанән сасси.

— Җимәрхе, малтан җиркәве кайса пәхас мар-ши?

— Тен, мәнле те пули самана улшәнманши?
Комсомол йаҗҗейкки сәкреттарне вәлерме ка-йакансем тәрса каласрәс пәртаксә.

— Тен...
— Тен...
— Айтарха еппин җиркүне!
Уттарҗәс тават-пиләк маттур җиркү йеннелле, мән җана мәскершән сәпнине пәлме.
Иал хушши ләпланмәст, йантараҗ сәплах.

— Ван, сүләмсем курәнасчә!
— Сәр катәлса пыни илтәнет!
— Ай, урана темән тытрә!
— Хоспоти, ала сәкленмәст!
— Пәтҗушки, хырама!
— Маттушки!

Суйахәсчә карҗаксем, арәмсем урам варринҗе. Җәнахах та тәнҗе пәтетех темелле.

Җан сасси җарәнҗә, йантрамәст. Урам та ләп-ланҗә, суйахмәст. Санталәк тапә. Ләпкә.

— „Ей, тура, етемүсене сә-ә-әл! Хәвән ха-ләхна!“

Каҗхи сывләха кисретет нумай сасәллә йура җиркү йенәнҗен. Иал сине саралаҗ ку йура вирлән те уҗсан.

— Хоспоти, мәнте пулин пулна ав!
— Тавай кайатпәр җиркәве!

„Сүләмсем курна“, „сәр катәлнине илтнә“, „урине темән перәннә“, „алли сәкленеймен“, „хы-рәмә ыратакан“, „маттушки“ тесе хәраса кәскарсә йанә арәмсем утрәс „тура йурри“ илтәннә йеннел-ле—җиркү патнелле.

— Есә паҗәр сүләм җәнахах та куртәни?—ыйтрә хай сүмәнҗе пәрле пыраканәнҗен пәри.

— Сан урана паҗәр җәнах та перәнҗә-и те-мәскер?—хәранә сасәпа тавәрҗә йулташә.

— Елә хәранипе каларәм.
— Елә те...

Каҗхи тәтҗәме парәнтараҗ җиркү. Сәп-сүта кантәксем сүтатасчә урам хушшине.

Халәх тулли җиркүре. Пурте тәрасчә шәпах. Хәшәсем пәлнә мәншән мән җан сәпнине. Җылайә-шә пәлмен. Анҗах, ыйтма хәрасчә пәри пәринҗен.

— Асләлатпәр, асләлатпә әр, виләмрен җәрәл-се халәх куҗ умне курәннә сәттуй!—йән та йән кайаҗ пуссен сасси җиркүри халәх йенелле. Мәс-кер пулнине сәкәнтан кәна пәлмелле.

— Каларәм вәт, паҗәр сүләм курәнҗә тесе,—пәшәлтатса систерҗә хайпе пәрле җиркәве пына йулташне „сүләм курна“ арәм.

— Сәттуй җәрәлни пулҗә пул вәл.
— Сәр кисренҗә паҗәр.

— Сәттуй тупакә сәр айәнҗен тухна вәхәтра пулна ентә вәл.

— Хырам ыратрә паҗәр.

— Сәттуй җәрәлнә вәхәтра хырамәнти аҗуна җун кәҗә пулас вара санәнне. Сәттуй пулаҗ ентә вәл та.

— Упәшкасәр тунә йапала.. Хам та сәплах шутлатәптаха.

— О, хоспоти!

— „Асләла-а-а-пә-ә-ә-р, аслә-ә-ла-а-а-атпә-әр!“
Тәватә пуп, виҗә тийаккән кәтүри вәкәрсем пек мәкәрсә тухса кайрәс халәх хушшине хәсәнсе ту-лалла. Тапратрә мән пур халәх шавлама.

— Курасҗә сәттуйне!
„Укәсәр патне йәсмест, тет сәттуйә“ хыпар сарәлҗә җиркүри халәх хушшине.

— Мана, инке, пәр 10 пус парха.
— Мана 7 пуспа та ситет.

Пәр пәрин хушшинҗе укә шырама тытәнҗәс җиркүри халәх.

Җәрә сәттуй патәнҗен еретән иртәсчә арәмсем. Җәнкәрт та җәнкәрт кайасчә вәсен аллинҗен кә-мәл те пәхәр укәсем.

Сәпла уҗрәс, „җәрә сәттуй үтне“ Топрынән йә-ләнҗи (Сәрпукхәв окр.) пупсем. Анҗах нумайа пы-марәс вәсен емәтсем. „Җәрә сәттуй“—**пупән стрәп-ки пулна иккән.**

Хуп-хура куҗлә, җипер хәр Малашка. Тупака хурса „сәттуйа“ каларна йәна ыраңти паҗашка. Тутисем сүхе, аллисем сәмсе... „Сәттуй“ таҗ сәт-туй. Сәвән пек паләрҗә комиҗси пәхсан тәрәсле-сен, „җәрә сәттуй“.

С. Шәпҗәк.

Пысәк ыйту.

Карҗәк:—Җиркүллә Җураҗәкри хәраҗа патне сыру йамаллаҗҗә. Еләк атрәсне Җиркүллә Җура-җәк йаҗәпе сыраттәмәр, халә унта җиркүне хупса клуп тунә тет.

Комсомоләс:—Колхос тунәши вәл йалта?

Карҗәк:—Тунә тетҗе.

Комсомоләс:—Апла пулсан тата мән шухәша кайса тәмалла атрәсшән? Сырас пулаҗ түрех „кол-хослә Җураҗәка“ тесе; колхос туса елкәреймен пулсан „клублә Җураҗәка“ тесе сырма та йураҗҗә.

С—к.

СТСЕНАЌ СИНЌИ СТСЕНККАЌ.

— Ай-уй, Марик инке, спектаккёл тени саки вай?

— Ой, пиџе! Ой, халхисем! Сямсине ментен тунай-ши?

— Ана мар, есе йемне пай!

— Тур салтарак анџах. Ара ку, хай, ёлэк, светкка тетџес, савис!

Стсена синџе җаршав уссан виџе хайрамла пилескерсем, упате пек хупхура тарасџе. Шалесемпе куш шурри йалтар паларасџе,—суртламан тырайшенџи пухра перџисем пек. Пер херараме [карџак пулна пулас] питне тирне вистене пекех херетне, сурам хысне, сурпан выранные хуран-куршак тытна џетек йем пуџи „утиџсырйоран“ илсе џакнай.

Менле пйесса выџџанине никам та пелес џук. Хаше кашт џухлане пек пулса „џентерџе“ пйесса, хаше „Смыџка“, тата хаш-перисем анџах тухна џен пйесса, ништа та лартманскер терес.

— Ах кантар вайри кипекки! Мана еџме йамастан! тере пер артисе.

— Ес ма џапан! Усал аџи, талли џапати! Хайрамла майен катак кирпезе! Хуре писне кушак!—џатлаттарџес пер сийе самахха. Выџџасџе вет артиссем!

Шап таран халах, џемерк трийерпа тыр суртлане џухнехи пек, патранса йантратса кайре.

— џаканшан укса-и?

— Астан тухнаскер?

— Ништа курман епе салтакра кун пекки.

Стсена синџисем куџесене картласа, хайрамла питри шур шалсене, џуркуннехи теттем каџхи хай џутисем пек, катартса кулџес.

— Спектаккёл не срываџ!—кашкарџе решиџсоре пулас.

Выџџакансем найрасем пек хускалџес. Суџџор ахари, вулани пурне те илтенет.

— Уџтук, сан кемелле, меншен кеместен? Басрах кер!—тере пери стсена синџен.

— Ай-ай, ман перџен пите хуратмасар кемелле-и,—кашкарџе стсена хыџенџен.

— Ун кеме йурамаџ, џорт! кашкарџе суџџор.

— Мирун, меншен хал тин кетен. Сан кемелли иртсе кайре вет.

— Тух, џорт, стсена синџен! Выџџамаџ—стсена сине хайпарса кайнай! Сан мар, хал—Раисан кемеллеџе. Вай џук вун!

— Ваџли, сан ку тействинџе пайах керес џукџи! Мен тума халех хатерленсе керсе татан епер выџџане џере!—йатлаџасџе артиссем, стсена синџе выџџас выранные. ■

— „Артисты, спектаккёл не срываџ“, кашкарџе тепри.

— Епе каламаллине ан каласа пыр ес Марккел! Хаманне хамах калатап.

— Тата манне џаппан калаџ—џавах мар-и?

— Есе, шуйттан аџи, мене курса ват старик пултан, сухал ма џапастартан? Ара есе 16 џулхи каџа выџџатан вет!

— А тата Хелимун Маринешен выџџаџ. Хелимун уншан выџџама—хер мар вет тоше.

— Марки, сан хераџа пулмаллаџе. Есе меншен карџакла тумлантан?

— Басрах тавлашса петерер!—ерлет халах. Кун пеккишен пулсан килмелле те марџе. Сирен стсена сине йатлаџма тухмалла-и? Выџџане џерте йураџ-и?—кашкарџе Урек.

— Кун пек те мар пер куненџе Йакку Мируне, колхоса керес умэн пайрушне сутса еџсе йемсер-кепесер урам тарак џурет...

— Кусен кунпа аппаланаџџен тырайсуртлас,.. Ёнер те трийер пушах ларџе,—кашкарџе колхос џлене.

Ку уш џер синџе пулман йапала, тейер есер никама та ененменнисем. Пулна. Епе кана хаман куџамсемпех Ман-Хаймарккара, Выџара, Шураџра, Атмала кассинџе йеркеллен куртэм. Бан пулна вай.

Н. Бурпай.

— Буракине менле хатерленсе џитнине тереслемелли смоттара туса иртертери?

— Смоттара-и? Ана... џуракине туса петерсен, уй тарак пайса џуресе тереслес тетпер.

Йанай илтнескер.

— Есе Йетерне районенџи Лапра-кассисемиха!

— џав йалсемџе.

— Сирен унта прикатирсем пурте еџлесџи?

— Пурте. џемен Уртаме, Куџук Авраме, Бали Михали арамесемпех еџесџе... арман хуџи патенџе. Утам.

ПУПЁ КУПАС КАЛАТ, ХУСА МАЙРИ ТАШЛАТ, УБИТЛЕ АЛ СУПАТ.

Ку вищё йата илтсен пёр тәхтамасарах ак ҫапла калар есёр, таванамсем:

— Халхи тапхәрта пуппа купжиххәшән сәмахламалли те ҫук, анҫах убитлийе хамар ҫынха вәл, тейёр есёр.

Суйа мар ёнтё вәл, тёрёсех темелле.

Ҫавнашкалах Хёрлётутайри Самсонәв пуп та, Виктәр йатла ывәльне хайён вәрәм ҫүсён сухәмёнзе ҫитёнтерсе, убитле кәларнә. Купжиххи тата Хёрлётутайсемех пусма тавар маҫанё тыгнаскер—Палташкинә хайён хай пек хёрне хайхи убитле арамләх панә. Кёрү туйаннә еппин. Вищё тёслё етем ҫак майпа пёр ҫёре ҫыпәсса ларнә. Вуникё трактәр кәкарса турттарсан та ку етемсене уйәрас ҫук. Пёр кёвёпех ташлаҫсё халё те. Истори ҫакән пек:

Хайне патшаләха ҫёрулми памалла тунине илтсен, хайхи Самсонәв пупән пуҫё вәрман пек кашлама тытанҫё. Тем тёрлё сарлака шухәшсем капланса килсе, унән пуҫне кёрсе тёпёртетсе киретрёс. Вәрәм ҫүсён имшерке тымарёсем кәна ҫарҫёс шереметён там пуҫне. Тутарсен пек шакла пулнә пулсан саланса та кайёҫсё тен. Унән ҫейе куҫёсем те ҫаҫхи тамананән пек ҫарәлса, ҫуркуннехи ҫырма пек шывланҫёс. Ку ёсе мёнле иртессин ҫинҫен тем тёрлё те ҫүтсейаврё. Хай палланә тем пек хаватла турәсенҫен те пуләшу ыйтма шугларё те, анҫах вёсен те халхи вәхәтра хавәҫсем ҫуккине туйса илҫё.

Ҫакән пек тарән шухәшсем ҫине Самсонәвән тәхлаҫи—Палташкинә та ҫитсе кёҫё. Шухәшсем иккёшин те пёрах пулнә кусен.

Ҫёрулми...

Палташкинәпа Самсонәв хайсен хисеплё ларуне уҫрёс. Ҫёрулми хатёрлес ыйтупа Самсонәв сәмах илсе, анкартиш пек сарлака ҫаварне выҫатма пусларё.

— Ну, вот, тәхлаҫа, иксемёре те патшаләха ҫёрулми пама хушаҫсё. Виҫи те сахал мар. Ҫавна мёнле майпа тёрлетёпёр,—тет Самсонәв.

— Тёлёнмелле, ҫистийех тёлёнмелле! Ҫавәнпа та сирпе каласма килтём те.

— Ҫавна калани те, ёлёк пур хамара параҫсёс. Халё ху тўле. Самани те пирён ҫине ҫурампах пәхаҫ ҫав. Пурнәс та ғыха хўри тәршшё кәна йулҫё иккен.

— Суйа мар ҫав, куҫах курәнаҫ ёнтё,—тет Палташкинә.

Анҫах ку ҫёрулмине мёнле тўлөпёр-ха. Тўлес мар, каллех ыра ҫук. Ыутайрах тупса ҫитерме хён аҫна. Хамарән та...

Икё тус ҫакән пек аврашса ларнә хыҫсән, Самсонәвән пуҫне питё илемлё шухәш пырса, вёрен шалҫи пек кёрсе ларҫё.

— Ну так вот, тәхлаҫё, епё ҫакнашкал май шухәшласа кәлартам ку ёсре: манән ҫун патёҫи ывәләм Виктәр Самсонҫа Ҫурха йалёҫе (Йетёрне р.) убитлёре вёт?

— Убитлёре!

— Манән унпа ҫыхану ҫук мар. Санән та вәл йут ҫын мар—кёрү. Йепле вара тёксе йатәр-ха вәл пире. Ҫу-у-ук, ун пек пулас ҫук. Пулта та пултараймаҫт. Манәнне ҫёр туртса илтен те, вәл Путаия килсе хўри пиҫнё кушакпа пёрах кускаларё вёт, хам пилленипе ҫитёҫннё вёт вәл. Ҫавәнпа та есё, тәхлаҫё, ун патне шәхәрт та, вәлә ку

ёсене хавәрт тума пултарё. Хам кайас, шул ҫуртне пуп кёни килёшеймё. Асәрхаҫсё те. Сана ниҫево. Майлашаҫт, купас ёнет снаҫҫаҫт.

— Майлашаҫт!

— Тутта, пупсен пуҫё аврах мар ҫав. Ҫавәнпа та епё Самсонәв,—ахәлтатат пуп.

* * *

Палташкинә Ҫурха йалне вёстерсе те ҫитрё. Кёрүшё умёнҫе йәпәлти кушак пек ҫаврәнаҫт. Хайсен историне сарә ҫу пек йухтарса кәтартрё шеремет.

— Виттё, Виттё, хута кёрах, кёрүвём,—йәләнаҫт купжиххә.

Пуп та—ашшё, купжиххә та—хуҫамёшшё, йепле тўстёрха Виктәр Самсонәвән хавшак ҫунё. Килёшрё, мён тата.

Пирён шутпа йәләнмах та кирлё мар мён. Таксаҫнах хатёр мён аҫи.

— Ку ёсе тума шуҫа вёт. Пёрте шикленмелли ҫук. Хам стурәша хушрам тәк, коттовә ҫёрулми. Патшаләх хакёҫҫен кәшт хәпартса парасси кәна кирлё.

— Уншән тәмәпәрха, Виттё, анҫах ку ёсе сиссен хавна йәпәх пуласран та сыхланас пулат.

— Ну, тата, сиссесипе пуплемелли те ҫук. Хам вёт сисекенё. ИЕК-е тёрёслекен комисси претҫетаттёлё, тата РКИ ҫексин претҫетаттёлё те епех вёт,—тет Самсонәв.

— Сахал марҫке кёрү санән ҫинә?

— Мён каласмалли, круком претҫетаттёл!

— Ну, сывә пулҫҫарха еппин ёсёмёр. Майлаштарарха еппин, пирён йатпах лөстерёр ҫёрулмине те,—шывран тухнә кәвакал пек хавасланса илҫё купжиххә.

— Аван, аван пултараттәр, Палташкинән улми тейепәр савәтра.

* * *

Нумай пулҫёи, сахали, хайхи Самсонәвән стурәшё—Майккәв ҫёрулми пухакан акёнт пулса та тәҫё. Аванс та алла илҫё. Премисәр ёсмерё, конешнә. Ҫёрулми те Йетёрнери ерех савәтнелле хыткан ҫунасем ҫийёнҫе шавәнҫё.

Пуппа купжиххән та тўлевсем татәлҫёс. Тутисем те йәл кулҫёс.

Самсонәв убитлё те пуппа купжиххәна хўтелесе сылтәмалла йәванса ўкрё.

Шиттә крыттә, ёс те пётрё. „На Шипке все покойнә.“ Ҫаплаҫсё вәл кёркунне.

Анҫах та вищё тусән ташшийёрне сивё ҫилте йур вёстерсе ҫухатаймарё.

Тәрә шыв ҫине йәлтарах тухса вытрё. Тивёслё оркансем йёрлерёс. Тупрёс.

М а й а к.

Арәм пирки.

— Ёсё мёншён колхоса ҫыранмаҫән?

— Арәм ан ҫыран, тет.

— Арәму ҫинҫен мар... ху ҫыран.

— Ыимха. Киле кайса арәбран ыйтса килемха. Хута в.

Йуманләх копператтивёҫе.

— Претҫетаттёл йулташ, ҫураки кампанине есёр хатёрленетёри?

— Ун ҫинҫен ыйтатән пулсан... йәнәш килне есё кунта. Кунта копператтив, йалсовет мар. Шәшлө.

Смөттәр умён.

— Сирён уҙрештенипе пирён уҙрештени сотсиалисәм тоҡавәрә туни сакәр уйһ иртрә.

— Ғапла! Йәвәр пулҗи сирён-шён тоҡавәрта каланисене тумашкән?

— Мёнле йәвәр? Тоҡавәра ҫте-на ҫумне ҫапасине те йәвәр йа-пала тетәни.

Унһ ҫыхәнүвә.

— Йалти ёҫыннисемпе ҫыхәнү тытатәни?

— Тытатәпҫке.

— Мёнле майпа?

— Ёнер пасарта пәр хресҫен-рен ҫамарта илтём.

Нимён те ҫук ҫав сирён.

— Сотсиалисәм тоҡавәр тунә ҫухне орккестр калаҫҫә, хор йур-лаҫҫә...

— Халә?

— Халә орккестәрә те ҫук, хо-рә те ҫук. Тоҡав... нимён те ҫук.

Икә местком калаҫаҫ.

— Сотсиалисәм тоҡавәрта ка-ланисене пурнаҫа кәртес теләшпе сире хәваласа ҫитсе иртсех ка-йасҫә.

— Иртсе кайәр. Кам ҫараҫ?

— Хәвәр ҫаратәр. Штопәҫҫә сирён... каштах кайалла ҫакса пырас.

Вәл хәрамасҫ.

— Патшаләх уҙрештенисенҫе пүрократисәмпа хытә кәрешме пуҫларәҫ.

— Кәрешвәриҫ.

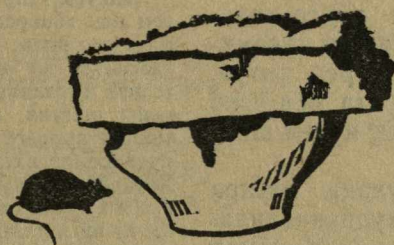
— Хәрамасҫәни?

— Хәрамасҫәп. Патшаләх уҙ-рештенирен копператтив уҙреш-тенине куҫма пултаратәп.

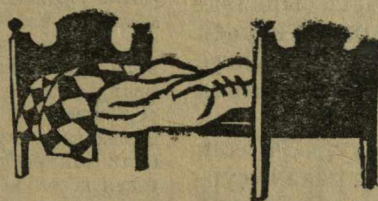
ТЕРЛЁРЕНПЕРЕКЕТ КАССИСЕМ

Йүтенә карҫаксен перекет касси.

Асаттесен авалхи перекет касси.

Упәшкисенҫен вәрттән укҫа ты-такан мешҫенкәсен перекет касси.

Ёҫлекенсемпе хресҫенсен пере-кет касси.

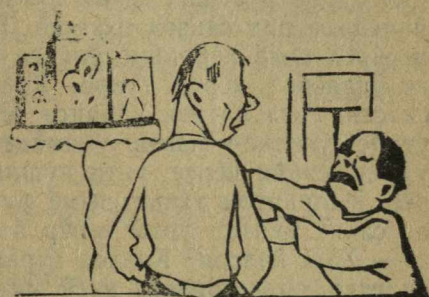
Хәрамалли ҫук.

Хәш-пәр ликпунтсенҫе вәрентяҫ йатне анҫах тукаласа илеҫҫә.

Тухтәр. Сан куҫу ҫирлә. Каҫхи ҫутапа вулама йурамасҫ.

ҫирлә ҫын. Йурә. Есә каланине тәрәс туса пырап, мөншён тесен епә ликпунктра анҫах вәреннә.

Суйа турәсәр.

Хресҫен. Ху турра ёненместәп тетән. Икконсене халә те пүртрех тытатән. Мён пирки апла?

Турәсәр. Кампанисем пирки. Кә-ларса пәрахма вәхәт тупәнмасҫ.

Хәй мөнлине асәрхайман.

Хваттер йарса пурәнакан. Кала-ха, йулташ, есә кулак мари?

Хваттер шыракан. Мён калаҫа-тән? Тур хытарҫарах кулак пу-ласран.

Хваттер йарса пурәнакан. Мана Совет уҙрештенире ёҫлекенскере кулака хваттере күртни киләш-мест, терәм те.

Пуп. Ах, ҫак хамәрән кромкоко-вориттәле ҫавәрса ҫапәтәмҫә.

Маттәшкә. Харлаттарати?

Пуп. Харлаттарни мө-ән!.. Мун-куна хирәҫ токлатсем каласа ла-раҫ.

Турра хирәҫ.

— Мён есә, Варвари, епә тур-ра хирәҫ тетән—ху ҫәркуҫлансах кәлтәватән.

— Турра хирәҫ ҫав. Ак кунта ту-ра, епә аһа хирәҫ тәратәп.

Күренет.

— Пирён копператтива коппе-раттив та темелле мар.

— Ма?

— Таварсене ҫеретсәрех па-раҫҫә.

Пёр ирпеле Шупашкар урамёпе икё сын макар-татса каласса пырассё. Аккёшё те пёр пек тумланнаскерсем: хура паѳттосемпе, картуспа, вярәм кунѳалла саран атә тәхәннәскерсем, иккёшё те пёр пек йаштака сынсем: пёри вярәм питлө куслә,—тепри вәхәтлә майлә, вәхәтлә питлө куслә. Аллисенѳи хура саран портфелёсене пәхсан, кусене ваккатсем тесе шутлама пулат; вярәм кунѳалла аттисене пәхсассан, „Кошсинтиккат“ акёнѳёсем теме йураѳ. Анѳах кусем ваккат та мар, акөнт та мар,—кусем „сыру хутошнёкесем“ Ъукмар Ваѳси́пе Путаѳѳа Михали.

Атәл хёррине ѳитсен, кунта купаланса ыртакан кѳопкә штапелёсем хыѳпе саврәнса кайна ѳух, кусем пёр ула кушак вилли ыртнине курах кайрөс. Хәппәл-хәппәл Ъукмарө кәѳийнѳен плок-нот туртса кәларѳё те пёр-икё сәмах ѳырса та лартрө.

— Пёр маттерйал пур,—терө йулташне.

Унтан утрөс кусем Атәл хёррипе сѳлелле—хресѳен сурѳё йенелле. Пына ѳухне кашни тёл пулнә йапалана пит сәнаса пәхәссө. Ъукмарө пёр ўркен-мөсөреп хыѳ хёрринѳе ўпөнесе ыртакан кимө айне упаленсе көрсө тухрө. Хресѳен сурѳё тёлне ѳитсен, унта пәртәк ѳарәнса макартаткаларөс те, утрөс сѳлелле—ѳаваш урамөпе. Сүл майөпе икө ўрештенийө көрсө, унти нушниксене көрсө пәхрөс. Исправтом тёлне ѳитнө ѳух, унта пёр кутамка ѳакнә ѳаваш урам тепөр йөнѳен пырса ѳитрө.

— Хәш йалсем? Колхос турәри? Кунта мөн өспе килетөн?—төсе труках висө ыту пәѳөс кусем шартәх сикө ўкнө йал ѳыннине.

— Епө Турта пүсөсем пулатәл. Хулана пасара килнөѳѳө. кунта хамәр күршө аѳи хуликанланнәшән ларат те, ашшө пасар майөпе сырупа ѳәкәр көртсө пама ыйтсаѳѳө. Колхос ѳинѳен ѳиперех калама пултараймаѳтәп, ку йәхәнта вәрманта өс-лөсө килте тәман, ѳырнә терөс колхоса хам унта пулмасан та.

Лөшсем татах плокнотсем туртса кәларса сыркала-рөс те, утрөс малалла. Пуѳнитса килкартине көрсен пахѳаналла утрөс. Пахѳара пёр пысәк йәмра айөнѳө татәлса аннә пёр иртнө сүлхи курак йәви ырта парат. Әна курсанах Путаѳѳа плок-нотне туртса кәларса висө-тәватә сәмах төрлөсө те хуѳө. Унтан көрсө кайрөс вилөсене вәхәтләха ыртаракан сур-та. Кунта нимөх те пулмарө, урайөнѳө пёр йунлә марлө татәкө ыртнине сөс тёл пулѳөс.

— Пайанләха маттерйал ѳитет те пулө, айта утәпәр килелле Путаѳѳа,—терө Ъукмарө саврәнса.

Пуѳнитса килкартинѳен урамалла тухса кайрөс. Канаш урамне тухса сопор тәвөнѳен аннә ѳух, кусене хирөс хәпара парат пёр кәвак силхеллө ватә пуп. Унән пёр аллинѳө сумкә, хул хушшинѳө хурән милөкө (мунѳаран таврәнәт пулнә мөн).

— Сырас,—терө Путаѳѳа.

— Кирлөх,—терө Ъукмарө.

Сәрт ѳинѳен анса ѳитсен, кусен корккоп столо-вәйө төлөнѳө вөсене хирөс столовәй килкартинѳен пёр пысәк сысна тухрө.

— Неметлөннә сырас,—терө Путаѳѳа.

Плок-нот сине татах ѳырса пәллә турөс.

— Маттерйал нумай пулѳө, икө кунсар та рас-рапоттәт туса пөтерөс сүк,—терө Ъукмарө.

Вара кайрөс хвәтерсене „расрапоттәт“ тума.

Ѕак «хутошнөксем» пөрикө сөхөт хушшинѳө пустарнә маттерйалсенѳен хәсәт вәѳѳи ѳакән пек статйасем ѳырса хәтөрлөсө хуѳөс.

Шупашкар навус айне путнә.

Ѕак кунсенѳө йатарласа орканисатсилөнө санитарнәй прика-тә суркувнө ѳитнө майөпе хула тасаләхнө сәнаса тухрө. При-катә пуѳләхөсем Путаѳѳаа Ъукмар йулташсем каланинѳен хула-ра төм төрлө ирсөрлөхөсем те пур иккен: Атәл хёрринѳө кушак-сем, йытәсем, тата ытти ыѳәх-ѳөрлөх виллисем әста килнө ун-та ыртса ирсөр ѳәршәсем сарәссө; хәш-пёр ўрештенири нуш-никсем тулса ѳитнө пирки навус шыѳө пөтөм килкартине са-рәлни пур; пуѳнитса килкартине пырса көме те хәрушә,—унта купи купипе йунлә-пүрлө ватәсемпе марлөсем купаланса ѳәрш кәларса ыртаѳсө, вөсене сүса тасатса сөнөрен өсө йарас ы-рәннө, вөсем иртен-сүрене йөрөнтөрсө ыртаѳсө, т. ыт. те. Акә суркувнө ситрө, хөвөл хөртсө пәхәт, кәѳкәсемпе сөскөсем сү-рәлсә ыра ѳәршә кәларса тәрасөсө, малашне ѳәпѳәксем те йу-лама тытәнөс, сав вәхәтра ѳәллә хула тасамарләхөсемпе ѳәршә-ланса тәрат. Милитси те ку ирсөрлөхө курмаѳт, пыл пек тулә ыйхәпа сывәрат. Хула советөн санитарнәй сөксийө те ѳура темпөпө (хәвәртләхөпө) сөс өслөт. Хамәр сөршыва интустри-ленө вәхәтра промышлөннәѳ ѳөр тавар ѳитменнипе каскәс ѳәрмав кураѳ, сав вәхәтрах Шупашкарта Атәл хёрринѳө тир-рисене сүмен төрлө вилөсен шуѳө те сүк ыртаѳсө, вөсен усси ахалөх сүхәлса тәрат.

Ѕак тасамарләхөсене ѳасрах пуѳтарса, вөсенѳен ылтән ту-малла... В. Ъ.

Колхос йухәмө.

Йалхусаләхнө колхослас өсөн хумөсем куллен кун сѳлө ту-сем пек хәпарса малтан мала шуса пырассө. Төслөхшөн пёр факт сөс илөр: Туртапуѳ йәлө пёр уйәх малтан районри пур йалсенѳен ѳи төтөм йал ырәннө шутланаѳѳө. Акә хәлө пыр та пәх Туртапуѳснө,—пёр өрнө хушшинѳө пөтөм йәлөпө „Ки-кант“ комунә орканисатсилөсө, комунә уставө хушнине пө-төмпөх пурнәсә көртсө пырассө. Комунә тәвас өсрө ку йалти ѳухәнөсем вәтам хресѳөсем пит тәѳә сыхәнәс өслөнө иккөн. Хөрарәмөсен куѳттурләхө ўсө пына майөпе, вөсем активланса өслөни кулаксен йәвине сөмөрсө тәкма пит пуләннә. Хәлө ку йалти кулаксене йалтан хәваласа кәларса йәнә. Ытти йалсем те Туртапуѳө йәлөпө танаѳәр! М. П.

Кураксенѳен усә курас проплөмә.

Нумай пулмасѳ, манән Америкән Мускава килнө пёр пит ѳәллә ўѳоннәй мистөр Пикмиѳсонпа каләсәмалла пулѳө. Вәл каланипө кайәк пәхө (навусө, йө куано) тырпул тухәснө хәпар-тас өсрө калама сүк пысәк ыртән йышәнса тәмалла. Сав на-вуспа сөрө сөнөтсөн, тырәпулпа тымар симөс тухәсө 600-700 проѳѳан таран ўсөм пултарат. Пирән ѳаваш респуллөкөнѳө сөр кивелсө ѳитнө пирки, сөрө сөнөтөс проплөмә пайанхи питө пысәк ыту пулса тәрат. Мистөр Пикмиѳсон каланипө кураксем ытти кайәк-көшөкрөн ытларәх навус пама пултарәссө, мөншөн төсен вөсем вөсөмсөр темтөпөр ѳийөсөс. Апла пулсан пирө ку проплөмәпә көрөшмө хура кураксемөх пуләшма пултарәссө, минерал сәнәхө те кирлө мар. Епө комантировкәра пулса (өнер сөс таврәнтәм) ѳаваш йәлөсөнѳө сәкна пит лайәх сәна-рәм: кашни йалта урамсенѳө йәмра лартса туртарнә, пысәк йәмрасем ѳинѳө сахалтан 6—7 курак йәви; пөтөм респуллөкөнө илсен ун пек курак йәви темисө пин те пулмалла; кашни йә-вара 400 крам навус сөх шутласан та, вәл темисө тоннә пулма пултарат. Ку тупрана воѳнәй кураксем парәссө. Кураксене йатарласа өрѳөтмө пит сәмәл. Вөсем апат төлөшөнѳен тиркө-мөсөс, апатнө те хөйсөхөс тупәссө, навуснө пирө парәссө. Ман шуәшпа кураксене өрѳөтмө кирлөх. Кураксене өрѳөтөкөн йәлсөнө, колхоссөнө, уйрәм хусаләхсөнө премисем парса, төрлө ѳкөттәсемпе хәстарлатма пулат. Ку ыту ѳинѳен Хоспәлән сәк кунсенѳөх, ытәва пөррө те кайә хәвармасәрах сүтсө-йәвас пулат. Тата вәхәтра иртөрсөхөх пөтөм респуллөкри курак йә-висөнө ўѳөтә илөс пулат. Ку өсө тума йалти активлә сынсен-ѳен полномөѳѳәннәйсем суйламалла. В. Ъ.

! * !

Муиѳара йут элементсемпе сыхәнү тытмалла мар.

Епө сәк кунсенѳө коммунапән мунѳинѳө пултәм. Мунѳа кө-рекөсем хушшинѳө партиятөсөм те, профсоюз өлөнөсөм те, өтөвлә рапотнөксөм те ѳәлайәхѳө; тин сөс сәвәнса пөтерөс мунѳаран тухма тытәннәѳѳө,—пёр вярәм сүслө пысәк хырама пәѳәшкә йәраланса көнинө курах кайәтәп. Вәт көѳө те пёр

сўсенмесёрех партийтсёсем сўмнех пырса ларса сўсёсене лап-сартаттарса саванма тытанё. Пахатап: лешсем „ханк“ та тумасёё Ман шухашпа йе паёшкине хаваласа калармаллаёё, йе хайсем сасартак сёкленсе тарса, саванма пахахса, мунжаран тухса каймаллаёё.

Ват аста валь „сылтам суланжак!“. Ват аста валь „йут элемент-пе сыхану!“

Тасату комиссийёсем пит сёмсе ёслесёё, тишкерёу сителёклё мар. Хаш тасату комиссийё те пулсан сак мунжана керсе сакан пек ирсёр службайсене шыраса тупни пурши? Сук, суках темелле.

М. П.

Сысна сыва пултяр!

„Баваш хушалаёё“ шурналан 3—4-мёш номёренёе сапанна статийан йанашёсем пётем тенёери пролеттари куёё умне сиксе тухрёё ёнтё. Ана анланна хысёан, баваш ёсхалаёё те хай умне

пирён петилеткка мёнке сатаёсем лартинне витёрех курса тарат. Сак сатаёсенёен пёри—валь вылаёх-бёрлёх ёрётес сатаё. Ку йиту хушшинёе пирён **сысна ыйтаёё** пысак выран йышан-са тамалла. Анжах пирён хусайствённёксем ку йиту сине **тём-лех пахмасёё**. Сыснан усси нумай: шярёё, тирри, савёё, какайё. Сыснана усрама сямал: валь апат тиркемест, ана навуспах, тата апат-симёё йулашкипех ситёнтерме пулат. Саванпа сыснасене столовайсенёе, пивнойсенёе, папахут синжи пуфетра, театтар-ти пуфетра, тата уёрештенисенёи пуфетсенёе (самахран Клавсутра) усрама кирлё. Сапла майпа сысна усраса ситёнтерес тесен столовайсем, папахутсем, театтарсем, уёрештенисем пёр-пёринпе амарту туса ёслемелле.

М. П.

Асти хаёата йарёёши ёнгё пирён «хутошнёксем» сак стаийасене? Йарасёх пулё ёнтё, хаш-пёр ретакси ун пек матерйала хапалах таваё. Ситес кунсенёе вуласан пёлёпёр аста сапнине. **Сенёк.**

СУПОТНЁК

Пуку. Хурт пек сёрлет халаёх. Кавак тётём витёр сынсен пусёсем снаретсем пек куранасёё.

— Йулташсем, тесе ман камалланса пусларё Парёнав,—ыран пирён вярман супотнёкё таваё, совета пулашас. Ытти йалсемпе амарту туса ёслес, тупна укёине колхоса уса курма парас...

— Таваё, таваё!

— Ыран ирех кайатпяр...

— Пёр сын та ан йултяр.

Ну, Парёнав—айтарух маттур каёёя, катра сўсёсене халха урла паахрё те, саварне перус хыпса фу! вёрсе йаёё.

— Вот еп тапатрём та ёс пулёё, еп перетовик, тет. Перетовик пулмасяр, йиту хускатма сямал мар.

Пуку саланна май Парёнав куёёсене куё хярпаххи аййён йапшанса пахтарёё те, пите ёейен вёлт тухса кайрё.

— Аяр супотнёке, тесе хяпарат сёнё—Ирёмес тарых халаёх. Пёри пурта, паёакка, кересе йатна. Пурте хаваслан, йак-йак сиксе утаёё.

Халаёх вярманта 40—60 сын. Йумансене касасёё, вакласёё, сураёё...

Ёс пырат, анжах Парёнав пыман.

— Парёнав, аста, ёнер хай тапатрё те, пайан сук...

— Лесниёи патне укса илме кайрё.

— Е-е, ик ерне хушши каймарё те, пайан йури тарна, тесе лаё лартрё пуртине тунката сине Йерхип.

Пурте аллисене шарт сапасёё. Конешна перетовик сук та, ёслесех пулат. Кайри мала теёёё, бавашсем. Кунта ёнтё перетовикран хвостовик пулёё те Парёнав.

— Парёнав, валь пайан лесниёи патне кайна бух, самахпа епёр ёс таватпяр, терё Симок Миколё.

Парёнав сук, ёс унсарах пырат. Тата теёатски сук. 13-мёш № кварттал теёатскисёр. Йумансем пур, теёатски аста. Тавай шырас.

— Лёсник хваттерне карам, теёатски хваттерне карам, сук. Ма кулаё тумасё, теёатски, саварни кун вёлт. Мён таваё вярманта, ёерке пулсан „йураё“. Вярман тармасё, саварни ирет теёатскишён.

— Ни Парёнав сук, ни теёатски, йатласаё халаёх.

Халаёх йатласнине кура, кашнин камалне сёмсетес тесе, Симон ташша йаёё анжах. Ёсре хаваслан ал супни вярмана йан! йараё сурса. Кармуё сасси пушсех хаваслатрё сынсене. Пурте таша хысёан

пёр пёринпе амартса, йумана пуртапа, паёаканна ислетесёё.

— Сапла йышши Парёнавпа пытанакан теёетскипе нумай совета пулашан. Ёсре катартас бух, тарасёё, терё Морос Мишшийё, Атнар уёлесхёс вярманё сине пахса.

Кашлинка.

ВЫРЯН

— Санан хёр выран тупрё тетён. Пиршя трута тупса паняши?

— Пиршя трута мар. Сак уёрештени.

— Мёнке выран апла валь?

— Кил хуёайки тене выран.

— Хәлхасәр пултәм.
— Тансанахи?
— Кёсәр.
— Епә каланине илтетәнске.
— Есә каланине илтетән те, ратио каланине илтейми пултәм.

Саваламха, тархламха.

Алла тытрам палалайккә,
Йурә-семә калама;
Ех, ман җунәм сәмәлттайккә,
Пит хавас сав йурлама.
Ех, йурламха, шәратамха,
Хамән ирәк йуррама;
Саваламха, тархламха
Мән пур урам-сүрама.
Хәвел пәхрә, йәлтәртатрә,
Сураки ак сәмсарах.
Усәр пуслә претсәтәтәл,
Хәл те тутла ыйхарах.
Йан-йанах йанраф сүр кунә,
Курак килтә хәнана,

Йапәхланнә пуләшкүмә,
Хытә кайнә «паппана».
Хресҗенсем колхос тәваҗсә,
Тарашасә җунтанах.
Кулакпа пуп тарәхасә,
Шәртланаҗсә кашкәрлах.
Ес сынни турра пәрахрә,
Тапалантә сәнелме;
Кулака шәлса пәрахрә
Виләм шәтәк йенелле.
Хресҗенсем самай әсләннә,
Пит сумлаҗсә укәна;
Сумсәр Хветәр намәсләннә,
Маннә кайнә кассәна.

Җиссәр сум самай укәна вәл,
Есә тупнә йапала;
Хветәр җунә пит те хапәл,
Пүрт лартасшән умпала.
Укәсине вәл «тәплә» хунә,
Җеркесе хәма айне;
Савәнпа вәл сәтәр курнә—
Шәши ватнә укәсине.

Пәнтәр-пантәр палалайккә,
Йурә манән йанәраф.
Ех, ман җунәм сәмәлттайккә,
Ирәк савә такмаклаф.

Тороней Петәрә.

Кас пулнә. Хурал пүртәнҗе җыхса тултарнә пек халәх. Хресҗенсем пурте есә пустарнә майән җеләм турткаласа киле миле ларнә кунта. Пурте пурнәс сінҗен колхос сінҗен шәкәлтәсә каласә ларасә.

Сапла каласә ларнә вәхәтрах, сасартәк Шустәр Нестәрә ашак пек хашкаса җупса кәҗә.

— Сыхланә! терә вәл сывләшне аран савәрса йарса—Шемшере „претставител“ килнә тет, халәх пухрә тет те; камән ытлашши укәна пур,—перекет кассине хурә, тесе каларә тет. Пайанах пирән йала та килет тесе каларә, тет. Патшаләх хапәк-савәтсем ларта укәна кирлә тесе калат, тет.

— Ак хайхи, кулаксене пәтерҗәс те, вәтамсене тапәнма пусларәс әнтә—кәр... кәрлесе илҗәс кулак майлисем.

Җипер шәкәлтәсә каласә ларакан хресҗенсен куҗәсем панули пек җарәлса карәс сисмен вәхәтрах; пәри тухса вәсәт, теҗри тухса вәсәт. Хавруш Стаппанә те пасәр 300 тенкә укәна пур тесе мухтанаканскер, вәлт сәс тухса вәсәрә. Ни шывә шыв мар уншән, ни пылҗакә пылҗак мар,—силәуна пек пыраф. Ури-сем купарҗине шәрт та шартах тивәсә. Тарәнт! уткәна карә пәрене сине такәнса, шапәлт кәрсә ыртрә шыв лакәмне. Сә-тәлт-сәтәлт сиксе тәҗә те, шәлт-шалт кәрсә карә килне.

— Карҗәк, карҗәк, карҗәк!..—хытә җупнине хәпәнса үкнә—ним те калаймас арәмне.

Арәмә Стаппан сара сәраланҗәккине кура тәләнсе саварне сәтма пек карса пәрахрә.

— Мән ара?.. Кам хәваларә сана хашкатән? Әста үксе вә-ралантән?

Стаппан хәйне тарәх хәвәрт ләхса тухрә те, тарәхнине:

— Укәна илсе кәр! терә хытән кәшкәрсә.

— Усәри ес, Стаппан? Мән таван укәна? Хәй хәранине җәрәп пек хутланса ларҗә.

— Шуйтан таватәп! Илсе кәр!..—Калас сәмаххине те каласә пәтереймерә Стаппан, шак-шак-шак!.. шаккарә кантәкран такам.

— Халәх сине!.. Халех тухмалла, халех!..

— Пәтрәм хайхи, ләшә персе те ситнә әнтә, укәна илме килнә тет, шуйтан кәвенті!..—Арәмне кәсәх тылләса тә-каҗә Стаппан әшшәм-пәшшәмпа ниҗта кайса кәме пәлмесәр. Вәртти-вартти җупса тухса хирәс иккәшә те пырса перәнҗәс тәттәме Стаппан хампар кәтәссине па-алт! уткәна карә, арәмә те Стаппан сине такәнса. Җышкә пек шыҗса тухрә Стаппан сәмки. Арәмән те ахәл те катәк шәлләскерән, тата виҗә шәл тухса үкрә. Сапах икәшә те ним ыратнине пәлмесәр, укәна арҗаран илсе, пусма картлашки айне җиксе хуҗәс.

— Пәтерҗә, пәтерҗә... Нестәрех пәтерҗә пире...—выртса йәвалансах йәрет Стаппан.—Ахәл мар Шустәр тесе каланә пуләна. Сыхласах тәна епәр пытарыне. Сута парас, әста шыраса тупән аңа. Тәста тарнә әнтә вәл мур йытти. Пәтерҗә, Хусан шуләкәх сәратрә, Шустәр Нестәрех...

Сухалнә хайхин укәси. „Шёвёртнё“.

Перекетлеме пәлмен. Шел-шел... Аңах Стаппанне мар, вәрман еҗлесе тупнә укәсине шел...

Тороней Петәрә.

Ҙу килесрен хӑракан.

Кёҗён-Йелӑёк районёңи Тӑрӑм комсомолёссем пасара кайакан хресӑенсен лашисене җул җинӑе тытса ӑарса, хуҗисене пӑшалсемпе хӑратса, лашисен хуҗисене, җилхисене хаӑпа ирте-ирте илинисем пулӑ.

Йитти: Мён макӑрса пуҗна усса тӑратӑн хаӑхи савӑнӑҗ вӑхӑтра? Ҙуркунне җитрӑ, җава тухатпӑр.

Лаши: Ҙав йапала хурлантараӑ те мана,—аӑ малашне җава тухӑпӑр, манӑн усал ӑир-ӑёрсем саракан шӑна-пӑвансене хӑратма хуҗрем те җук.

ХЁСЁК ПӔРТ ТАТАХ ХЁСЁНӑЁ.

Шышӑ Ҙимунё вӑл поп еппин. Пёре пакартине пёсертме ӑамаӑа җине хӑпарса җывӑрӑ. Пуҗёпе ӑылай шутланӑ иккен, хӑй килёнӑен хаваласа йӑна хыҗҗӑн. Шарт сиксе вӑранса та кайрӑ Шышӑ.

— Оспоти, оспоти, текелерӑ те җёре җат ӑкрӑ.

Пӑхаӑ кётесселле—икконӑсем җук. Пёр матӑшки җес, мён пулӑё, тесе лараӑ упӑте йевёрлӑскер. Поп оспоти тесе, матӑшки җумне җиҗсе анса та ларӑё.

— Мён ухмаха йертёни?...

— Оспоти, пурӑӑ пётгёр...

— Ну,

— Та, итле вот.

— Ну кала еппин... Поп хӑй җамкине җурӑлас пек кӑрслаттарса хёрес хыврӑ те пуҗларӑ: вот, снаӑӑёт, леш тёнӑене кайӑ пек. Ҙветгуйсем пурте пур, атте тура, Илье пророк, Исусё, тата амёшӑ, вилнисем пурте. Мана сырӑнса илӑёҗ. Кала сирён патра мёнле пурӑӑ, теҗҗӑ. Епӑ каларӑм. Шарт җапасҗӑ алаҗене. (Ку вӑхӑт матӑшӑн куҗӑ ӑеркке пек җутӑлса кайрӑ, пупӑн вӑрӑм җилхисем каласӑна май хускалаҗҗӑ).

Атте тура ман җума ларӑё те—кунта тошӑ пурӑӑ... каласа та пётереймерӑ.

— Кӑрст, турӑ. Пурте хӑраса тарма тыӑнӑёҗ. Пӑхатап, тамӑк хуранӑ саланса кайӑ, темле җынсем таках җёмёресҗӑ. Хама та вёлерес тесе, пытантам тӑп сакайне. Унӑӑен те пулмарӑ Илье пророк йулан утпа җиҗсе те җитрӑ.

— Атте турра, җветгуйсене персе вёлерӑёҗ, Ио-җифа алимент тӑллемёншён тытса кайрӑҗ, Исуса ашак җине утланса җаварни ӑупӑнӑшӑн пуҗне кас-җёҗ, тата ыт... терӑ Илье антӑхса, хӑй җавӑнтах хӑраса вилсе кайрӑ.

Ну,, ку ӑапла пулӑё—тухрӑм урама. Урам тулли халах пурте хавасла „толой кив йӑла...“ тесе җуреҗҗӑ. Мана та тытса, урапа җине җыхса хуӑёҗ „утилсырйо“ тесе маӑшӑлаҗҗӑ, тесе йёрсе йаӑё пуп.

Пай, пай, пай пёӑёк аӑа пек ӑллет, урла җавар ёнсе хыҗнех җитнӑ.

— Унта та тӑп тунӑ, пирён те тинех пурӑӑ җук тесе, йёрсе йаӑё майра та.

— ӑунӑм...

— Ах, ӑунӑм...

— Мёнле пурнас...

— Ау-у-у, йёресҗӑ иккёш.

— Йёрме мар, җёр җинӑен шӑлас сире, тесе ӑанрарӑ пуртре пёр сасӑ,

Пӑхкаларёҗ кураймарёҗ.

Хёсёк пурт татах хёсёнӑё те пуппа майрине хёссе вёлерӑё. Ҙак пурт пёренисем хӑйсене хӑй-

Йитти: Вӑл мён хуҗре пулманни. Пухса йӑна хуҗресемшён трактӑр нумай килмелле теҗҗӑ. Трактӑр нумай килсе тулсассӑн, сана сухана кӑлмёҗ, вёҗтерсе җуре вара улах тӑрӑх хуҗруна тӑратса суха тунӑ вӑхӑтра.

Лаши: Трактӑр нумай килсе тулсан, лаша вӑйё кирлӑ пулманнипе, лашасене кӑлпасси тунӑ җёре те йарёҗ. Ав Шупашкарти коркоп җав майпа сто-ловӑйсем вӑлӑи халех лаша ӑакайё пуҗтарма ты-танӑа теҗҗӑ.

Йитти: Нта, ку хыпар ӑанах та саншӑн савӑнӑҗла хыпар мар.

семех йёркеленсе лосӑнк пулса ларӑёҗ „Тён пултӑр ёненӑ, сирёлсе пытӑр җён пурӑӑ хывӑнӑ җёртен!“. **Кашлинко.**

Ҙурҗёрти пурӑӑ җинӑен.

— ӑи җурҗёрти вӑрӑнсенӑе җёр тӑршӑё 141 талӑкхушши тӑсёлаӑ тенӑ.

— Пит аван апла унта пурӑнма.

— Мёнтен аван?

— Аван пулмасӑр. Сӑмахран, пырӑ те сан патна, калӑпӑр, триер ыйма, есӑ ӑна ыран кил тесе йаратӑн. Ыранӑ 5 уйӑхран тин җитет.

Пуҫа йусама.

Пуҫ ҫаврăнанан пулсан, пĕр ҫеркке шыв ҫине 20—30 тумлам «ефирно-валериановый капле» текен емеле йарса ёсмелле, йе нашатырнай ҫпирт текен-ине сымса шатăкесемпе лайăхрах шăршамалла. Ҫапла туні пуҫ ҫаврăннине йусаҫ, анҫах пурин пуҫне те мар. Патăрйел районёнҫи Аслă-Ҫемен йалёҫтавком претҫетаттёлен пуҫ ҫаврăннине ҫав кăтартна емелсемпе йусама ҫук. Унан пуҫё «хамă-рăн ҫитёнуҫем пирки ҫавăрăнса кайна».

Кёҫён Ҫемене прикатăпа кайсан ҫав Мих-хайлăв (претҫетаттёл) колхоса кёме кайштах тăрасха, анланса илеймерём ун йёркине, текен ҫынсене алă пустарна колхоса кёместёп тесе. Вара алă пусман 6 ҫухан ҫынна, колхоса кё-меншён 15 шер тенкё штрив тўлеттернё, тата ҫиркўре стсенă тунă ҫёрте 6-шар кун ирёк-сёр ёҫлеттернё.

Нта! Кун пек ҫыннан пуҫ ҫаврăннине тухтăр па-йа емел пулăшас ҫук. РКИ пани, йе (Миххайлăв парттире тăраҫ пулсан) Контроль комисҫи панă емел ҫеҫ пулăшма пултарат.

Кăмăллă ҫынсем.

Пит кăмăллă ҫынсем Тарăн-Ҫырмари (Шупаш-рай.) комсомол йаҫейкин ҫыруҫипе йалсовет ҫле-нё Лисса Илий. Етеме мар, ҫăхха та кўрен-тер-мёҫҫё. Анҫах вёсене Тамаҫ йалкор „Капкăна“ ҫак-латма Шупашкара илсе килҫё.

Ҫавсем, ҫăхха та кўрен-терме йуратман-скерсем, хай патне ҫённе кулака та кўрен-тер-ес мар тесе, ун патне кайна. Кулакё палла усламҫа Микка Макҫамё пулна. Сана сутран хăтаратпăр тесе, унтан пĕр пёҫёк пивёке ҫара, тата ерех ёҫсе утаймийех пулна ҫав кăмăллă ҫынсем. Утайми пулнаскерсене ҫунапа аҫат-малла пулна.

Комсомол йаҫейки ҫыруҫи Орутин йулташ! Ку-лаксемпе апла майпа кёреҫме йурамаҫт. Урахлах май тупас пулат. Мёнле майне—рай-комран ыйтса пёл. Тен сана ыран пайанах унта ҫёнёҫ те, вара ун ҫухне ыйтса пёлме лайăх пулат.

Ҫухална йапала.

Авал пĕр ҫухалла етем ҫёлёмне ҫавара хыпна, тет те, ҫаварёнҫен паш-паш-паш-тётём каларса ҫун-танах ҫёлёмне шыраса ҫўрет тет. Ҫёлёрти Парапён окракёнҫи Тройсă райёҫтавкомён ҫар сётелли пуҫлахён ҫавашла каласмалли ҫёлхи хай ҫаварён-ҫех, ҫапах та въл: епё ана ҫухатрам, тесе ҫўрет. Ёҫпе пыракан ҫавашсене: йа по ҫувашики совҫем сапыл, тесе аҫатса йарат.

Шырасан та тупас ҫук ёнтё въл амаш ҫёлхине, мёншён тесен Ҫаваш республёмёнҫи Върмар ра-йонёнҫен кайни 2 ҫул ҫитет, ҫёлхине те ҫавантах хăварна пулмалла васканипе, тесҫё ҫавашсем.

Пулат ун пек инкек пўрократланса кайна ҫы-нан. Ъёл-и мар, пуҫё те хайён кёлеткинҫен уйа-рълса пĕр-пĕр стантсара тăрса йулма пултарат.

Ҫамал кёлеткеллё.

Пётём тёнҫери патшалăхсенҫе (Совет Союсне хисепе илмесен) ҫулталăк хушшинҫе 728.377 ки-лограм ылттан каларасҫё. Ҫав ылттан Шупаш-карти профтехнёк шкулён савхосне (Куссарёва) парсан, въл 728.377 килограмёпех растратта туса пётермелле. Анҫах ун аллине ун ҫухлё укҫа ле-кеймен, 300 тенкё анҫах лекнё. Ҫав 300 тенке ра-стратта туса пётернёшён, тата пўрократланса кайна-шан, ана ырантан ывăткăнтарнаҫҫё. Халё каллех саветуйуштин хуҫалăха пăхакан помошнёкё пулса ёҫлет.

Растратҫăк въл Крылов пивёе ҫырса хăварна-шана пек—хăвалатан есё ана, въл тепĕр ҫўреҫерен кёрсе кайат. Ҫамал кёлеткеллё въл.

Ас пани.

Тёрлёрен кёнекесенҫе мёнле-мёнле кёнекесем вуламаллине кăтартса парасҫё. Кăтартса пани ла-йăх „Капкăна“ вулакансене епёр, кёнекесем вуласа ывăнна хыҫҫан, ҫак уҫ ҫитлё ҫырна ҫырава ву-лама хушатпăр:

В Хармалинский гигант сельхозартели.

Гр-на с. Ямашева, того же СИК'а, Канашского р. Федорова Александра.

ЗАЯВЛЕНИЕ.

Ознакомив с примерной уставой сельхозартелю, принятой правлением Чувашколхозсоюза от 4 марта 1930 года я вступил в члены колхоза без согласия членов семьи. Узнав жена, что я вступил в члены колхоза плачет ежедневно и говорит „что умру“. Услыхав об этом мнении хозяйки я страшно волнуясь, темная женщина в полне может выполнить свой слова. А по сему прошу правления гиганта исключить нас из числа членов колхоза в количестве 5 едоков, согласно устава от 4 марта 1930 года. В случае не исключения из членов колхоза моя семья может испортить правила устава как сказано в газете „Гудок“ от 15 марта 1930 года за № 61(2948) о вступлении и о исключении из членов колхоза указание Центрального Комитета ВКП(б). Надеюсь, что правление гиганта принудительно не оставив нас в рядах колхоза, а удовлетворит мою просьбу т. е. исключит ис членов колхоза

18/III

Проситель А. Федоров.

Ҫак хута пирён пата йаракан „Хёл“ йалкор ый-тат: уҫҫитлёмсем ҫакан пек йанаш ҫырсан, вёренек-ен ази аҫтан терёс ҫыртăр, тет.

Кана хирёс ответ пама пултараймаҫтпăр сана, „Хёл“ йулташ!—Ҫутёҫ Кăмиссариатёнҫен ыйтса пăхха—мён калё въл.

Улшăнна.

— Ёлёк епё Ваҫли Йаванҫҫа тенине йуратмас-тамҫҫё.

— Халъ тата?

— Халъ кулак тенине йуратмаҫтап.

Кашлинке.

САВАНЇСЛА КЇВВЕ ТАРАХНА САСАПА.

Сав сав сѣрте, сав сѣрте...

Елѣк районѣнѣ Тимѣр-кас-синѣ Усѣп Йѣванѣ, раскулаѣ-ѣт тѣватпѣр, тесе хѣратса, Лав-рентти Матвин хѣрне ирѣксѣр каѣѣа илесшѣн пулнѣ. Хѣрѣ ѣас-рах каѣѣа тухса кайнѣ. Усѣп Йѣванѣсем тарѣхса сѣварни ѣух-не йултѣшѣсене ѣсѣтерсе ѣсѣртнѣ те, каѣѣа кайнѣ хѣрѣн упѣшкине тытса хѣненѣ.

„Раскулаѣѣни“ тѣвасран хѣ-раса Петѣр Ларивонѣѣѣа Ку-ма Сементѣѣѣн ѣссе ситмен хѣ-рѣсемех каѣѣа тухса тарнѣ. Усѣп Йѣванѣсем йалти хѣрсен „клас-не“ сѣпла тѣппипех пѣтересшѣн.

(„Йал каѣѣа“ сѣрѣвѣнѣн).

„Раскулаѣѣран“ хѣраса Хѣрсем тухса тарѣѣсѣ; Усѣп Йѣванѣсем тарѣхса Рыѣѣак тытса ларѣѣсѣ.

Сав-сав Сѣрте, сав сѣрте Усѣп Йѣванѣ пурнѣт тет. Колхос тѣвас ѣсе те Расколхослап епѣ, тет.

„В колхоз“ сѣрнап, тесе...

(„Проводы“ кѣввипе).

Сѣн Вѣрманѣал (Канаш р.) комсомолѣсѣ Иваѣ Йѣккѣвѣ кол-хоса сѣрѣнѣ. Ёнесем ахалех колхоса кайѣсѣ тесе, сѣрансан тепѣр куннѣх 2 ѣинѣне те пусса пѣрахрѣ.

Вѣсѣлѣкѣнѣ.

Тѣрех икѣ ѣнеме } 2 хут.
Тытса пусрѣм

Йѣкку Иваѣѣ кѣмсамул Колхосланѣѣ-ѣ...

Пример ѣупой мѣѣсниккум } 2 хут.
Оѣѣко пѣѣѣ

Сѣпѣта, 7 мѣшѣр сѣпѣта...

(„Сѣпѣта“ кѣввипе).

Тимѣр-кассинѣ (Елѣк р.) пѣр сѣнѣнне 7 мѣшѣр сѣпѣта раскулаѣѣѣт туса кайнѣ. Ку ѣс маѣтарѣсем—Усѣп Йѣванѣ, т. ѣт. унѣн йултѣшѣсем. (Сѣруран).

Тимѣр-кассин лѣссинѣ Колхос тунѣ кѣссѣнѣ Тухрѣр есѣр кулаках Усѣп Йѣванѣ хушнѣпех.

Сѣпѣта, сѣпѣта,
7 мѣшѣр сѣпѣта.
Хуѣи тухрѣ кулака-а
Сѣпѣта-а-а! Сѣпѣта!

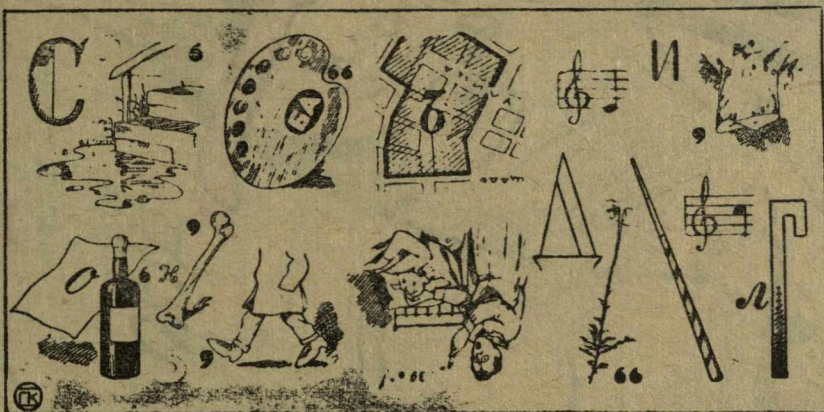
Вѣѣанѣкѣ.

Сав-сав сѣрте, сав сѣрте Усѣп Йѣванѣ пурнѣт, тет; Каѣѣа пыман хѣрсене „Раскулаѣѣѣт“ тѣват, тет.

„В колхоз“ сѣрнап тесе Тухса утрѣм;

„Капкѣн“ 4-ш Мѣ-ѣѣ сѣпѣннѣ сѣтаѣ.

1. Вѣл ѣкерѣѣкре сѣкѣн йѣшши йѣнѣшсем.
1. „Бѣз докладѣ не входѣть“ тесе алѣ-кѣн шѣл йѣнне сѣрса сѣпмаѣсѣ.
2. „1“ палла сѣмахан мал йѣнне сѣр-маѣсѣ.
3. Алѣк сѣри алѣк пѣтли йѣнѣ пулмѣст.
4. Сѣра шѣтѣкѣ сѣлѣрех пулма кирлѣ.
5. Кѣлентарне пѣталакан кнѣпкѣ вар-ринѣ пулмалла.
6. Телефон трупѣне кѣлѣснѣ ѣухне те-пѣр мѣйлѣ сѣвѣрмалла.
7. Сѣппине трупкѣн сав вѣсне кѣкарса йѣмалла мар.
8. Телефон правулѣкѣне „сѣтпе“ сѣхан-тарман.
9. Вѣнтиѣѣѣтѣр ѣкмелле пулнѣ.
10. Сѣтел сѣнѣѣи ѣѣм ѣкмелле пулнѣ.

10. Сѣтел сѣнѣѣи електрѣтсѣ ламппине вѣнтиѣѣѣтѣрпѣ сѣхантарнѣ, „сѣте“ кѣрт-мен.
12. Тѣкѣр (кѣсѣкѣски) сѣне йѣпаласен сѣнѣсем тѣрѣс ѣкмен.
13. СССР картти сѣнѣѣ Афрѣккѣ пулма пултарѣмѣст.
14. М. Калинин портрѣѣѣ айнѣ „Мѣко-йѣнѣ“ тесе сѣрнѣ.
15. Вѣтрѣнне сѣпнѣ пѣта айѣлалла ку-кѣрѣлнѣ,—капла вѣл ѣкме пултарѣѣ.
16. Термомѣтр нуѣ кратѣсран та сѣвѣ-рех кѣтартаѣ (сѣра пуѣ).
17. Вѣрѣтѣкѣсене икѣѣшне те пѣр алла тѣхѣнмѣллисене ѣкѣрнѣ.
18. Телефон кѣнеки 1923-мѣш сѣлшѣн, тапѣл кѣлентарѣ 1927-мѣш сѣлшѣн.
19. Кѣлентарѣ сѣнѣѣ „тапѣл кѣлентар“ тесе сѣрни пулмалла, сѣк.
20. Пѣѣѣѣк шѣпѣ пѣкѣкѣсем (тѣмпѣ) тѣрѣс тѣмаѣсѣ, йѣшѣѣкѣсене тепѣр мѣйлѣ усмѣ-ла тумалла.
21. Хутсен корѣнѣкѣки сѣтел айѣнѣѣ пулмалла.
22. Поттинѣкѣсене тѣрѣс тѣхѣнман—сѣлтѣмне сулахѣѣѣ тѣхѣннѣ, сулахѣѣѣ сѣлтѣмне.
23. Паркѣт рѣссунѣкѣсем тѣрѣс мар.
24. Ал пусмѣлли хуѣѣ сѣнѣѣ „февралѣн 32-мѣшѣ“ тенѣ.

РЕПУС.

Рѣтаксѣрен. Ку репус вѣрѣс-ла. Унѣн туппине тупакансен хушѣмаѣѣсене „Капкѣн“ 9-мѣш номѣрѣнѣѣ сѣпса пѣлтерес, тет-пѣр.

20. Пѣѣѣѣк шѣпѣ пѣкѣкѣсем (тѣмпѣ) тѣрѣс тѣмаѣсѣ, йѣшѣѣкѣсене тепѣр мѣйлѣ усмѣ-ла тумалла.
 21. Хутсен корѣнѣкѣки сѣтел айѣнѣѣ пулмалла.
 22. Поттинѣкѣсене тѣрѣс тѣхѣнман—сѣлтѣмне сулахѣѣѣ тѣхѣннѣ, сулахѣѣѣ сѣлтѣмне.
 23. Паркѣт рѣссунѣкѣсем тѣрѣс мар.
 24. Ал пусмѣлли хуѣѣ сѣнѣѣ „февралѣн 32-мѣшѣ“ тенѣ.
- Сѣтаѣ туппи вѣреннѣрех сѣнѣсемшѣн йѣвѣр мар пулин те, ответсем 22 анѣѣх кѣлѣсѣ. Нумѣѣ „Йѣнѣш“ туппѣнѣсем сѣк-сем: Сѣрте (Сѣпѣр), Иваѣнов И. (Шѣмѣр-шѣ р.), Пѣтров К. (Шупѣшкар р.), Фѣо-тѣрѣв И. А. (Тутаркас р.), Сѣменѣв Й. С. (Сѣрпѣ), Пуриссѣв К. (Пушѣкѣрт р.).

Отвѣтлѣ рѣтактѣр А. Вѣсѣлѣѣѣѣѣ

С А П К А Ҷ И Н Ъ И А Ъ А Н А

Турасарсен йаъейини ҷыварни
лакпа пула савантараї.

КУЛАН. Ҳаъине, паппине! Турасар йаъейинкине! Ъвәр, ҷывәр, ҷыварах! Ъыварса
ывансан канма вьрт. Ессем пирки ан кулан, ёссене тавапәр хамарах... У-у-ух!..